

Stop
Wapenhandel

Aan de leden van de Commissies voor Buitenlandse Zaken,
en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Betreft: Algemeen overleg Wapenexportbeleid d.d. 11 februari 2016

Datum: 4 februari, 2016

Geacht Kamerlid,

Met het oog op het Algemeen Overleg Wapenexportbeleid van 11 februari willen ondergetekende organisaties graag het volgende onder uw aandacht brengen.

2014 recordjaar wapenexport

Wij waarderen de inzet van Nederland op het onderwerp wapenexportbeleid binnen de Europese Unie, en meer specifiek binnen COARM. Hiermee draagt Nederland bij aan de gestage verdere ontwikkeling van een geharmoniseerd wapenexportbeleid.

Wij hebben echter grote zorgen over de Nederlandse invulling van een 'restrictief' wapenexportbeleid. Hoewel in reactie op de Arabische lente in 2011 door de regering is toegezegd met een meer vooruitziende blik naar mogelijk misbruik van wapens te kijken^[1], blijken er toch weer wapens te zijn geleverd aan landen die de mensenrechten en/of het internationaal humanitair recht schenden. Er wordt ondanks de harde lessen nog steeds onvoldoende uitgegaan van het voorzorgsprincipe. De Nederlandse wapenexport bereikte ondertussen in 2014 een recordhoogte van ruim 2 miljard euro, met opmerkelijke exportvergunningen voor Saoedi-Arabië, Thailand, Turkije, Turkmenistan en de Verenigde Arabische Emiraten (VAE).

Voor Nederland zijn het Europese Gemeenschappelijk Standpunt en het VN Wapenhandelverdrag leidend, die onder meer leveranties verbieden wanneer de kans groot is dat wapens worden ingezet voor mensenrechtenschendingen en schendingen van het oorlogsrecht. Hoewel wij voorstander zijn van een geharmoniseerd Europees wapenexportbeleid mag het niet zo zijn, dat Europa als excuus wordt gebruikt om de mogelijkheid van een eigen restrictiever beleid, expliciet opgenomen in het EU Gezamenlijk Standpunt inzake wapenexport, van de hand te wijzen. Nederland moet niet aarzelen eigen, verdergaand beleid te ontwikkelen in situaties waar misbruik van wapens dreigt. Uiteindelijk zal dat bijdragen aan een veiliger en stabielere Midden-Oosten, en indirect een veiliger Europa en minder vluchtelingen. Een voorloperspositie, juist nu als EU voorzitter, is gewenst en kan andere landen de streep overtrekken.

Aanbevelingen:

1. Voor Nederland moet het voorzorgsprincipe leidend zijn bij de beoordeling van wapenexportvergunningaanvragen.
2. Nederland moet daarom geen militaire goederen leveren aan landen die betrokken zijn bij oorlogsmisdaden, of aan landen die mensenrechten schenden.

Midden-Oosten

Ruim 18% van de exportvergunningen van 2014 ging naar landen in het door chaos en geweld geteisterde Midden-Oosten en Noord Afrika: bijna 380 miljoen euro. Fors meer dan 117 miljoen euro in 2013. [\[2\]](#)

Van de landen die betrokken zijn (geweest) bij leveringen aan strijdende partijen in Syrië ontvingen Qatar, de VAE, Saoedi-Arabië en Turkije militaire goederen uit Nederland. In Syrië nadert de oorlog haar zesde jaar. Het bloedvergieten gaat door. Het humanitair drama heeft inmiddels geleid tot meer dan een 250.000 dodelijke slachtoffers en elf miljoen vluchtelingen, verspreid binnen Syrië zelf, de omliggende landen en tot in Europa.

Zes van de landen waaraan in 2014 door Nederland wapens zijn geleverd zijn nu betrokken bij de oorlog in Jemen. [\[3\]](#) In Jemen schenden alle strijdende partijen, inclusief de coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië, internationale mensenrechten en het Internationaal Humanitair recht. De maritieme blokkade en oorlog in Jemen hebben geleid tot een humanitaire ramp waaraan alle strijdende partijen schuldig zijn. Vier op de vijf Jemenieten hebben inmiddels humanitaire hulp nodig. Sinds de start van het conflict worden alle strijdende partijen beschuldigd van het schenden van mensenrechten en het internationaal humanitair recht. Toch is alleen een eenzijdig wapenembargo van kracht, tegen de Houthi's en aanhangers van ex-president Saleh.

Wapenleveranties aan de door Saoedi-Arabië geleide coalitie gaan onverminderd door. Uit de op dit moment bekende gegevens kan worden afgeleid dat wapentypes gelijk aan door Nederland geleverde types in de oorlog gebruikt zijn. Ook zijn via Schiphol en de Rotterdamse haven wapens doorgevoerd naar de door Saoedi-Arabië geleide coalitie, onder meer een grote hoeveelheid Zwitserse munitie voor de VAE. [\[4\]](#)

Volgens minister Koenders is het op voorhand niet uit te sluiten dat uit Nederland afkomstig militair materieel, dat in het verleden is geleverd, voor de strijd in Jemen is gebruikt. Kan de minister de uitkomsten van het onderzoek met de Tweede Kamer delen van uit Nederland afkomstig militair materieel dat door coalitie leden in Jemen wordt gebruikt?

Het onderscheid tussen verschillende krijgsmachtonderdelen waaraan wel of niet geleverd mag worden is in hoge mate kunstmatig. De inzet van marineschepen bijvoorbeeld bij de blokkade van Jemen is een duidelijk voorbeeld van hoe ook dit krijgsmachtonderdeel bedreigend kan zijn voor burgers. In dat verband stellen wij ook grote vraagtekens bij de in 2015 verleende exportvergunning voor de Egyptische marine, die

betrokken is bij de blokkade in Jemen.

Aanbevelingen:

3. Gezien de vele schendingen van het internationaal recht is een wapenembargo tegen Saoedi-Arabië op zijn plaats, het liefst in Europees verband, aangezien Groot-Brittannië, Frankrijk en België in dit verband belangrijke wapenleveranciers zijn. Als het Europees niet lukt, moet Nederland zelfstandig tot een embargo overgaan.
4. Nederland moet zich in Europa inzetten voor stopzetting van de levering van wapens en wapenonderdelen aan alle andere deelnemers aan de door Saoedi-Arabië geleide coalitie, waar die kunnen worden gebruikt voor het schenden van internationaal recht in Jemen.

Strategische goederen

Het afgelopen jaar is gebleken dat leveringen hebben plaatsgevonden, die kennelijk buiten de wapenexportrapportage vielen, maar die daar gezien hun aard wel degelijk thuishoren. Wij wijzen op de levering van legertrucks aan Soedan, gevechtshonden aan Israël en communicatieapparatuur voor tanks aan Saoedi-Arabië [5]. De regering moet in dat verband meer gebruik maken van de mogelijkheid om de lijst strategische goederen uit te breiden. Ook kan ze een meldplicht instellen voor potentieel gevoelige goederen en de reikwijdte van de *catch-all* clause verbreden, zodat onwenselijke exporten makkelijker tegengehouden kunnen worden.

Tenslotte: vragen om tijdige publicatie van de overzichten van afgegeven vergunningen is zo langzamerhand een grijs gedraaide plaat, maar ook met verwijzing naar de bij het vorige AO aangenomen motie 22054 nr. 257, blijven we benadrukken dat een goede democratische controle staat of valt met actieve, tijdige publicatie.

Wij hopen dat u enkele van deze punten tijdens het algemeen overleg aan de orde wilt stellen. Mocht u nog vragen hebben of nadere informatie willen dan kunt u altijd contact opnemen.

Hoogachtend,

Frank Slijper, namens PAX, en

Wendela de Vries, namens Stop Wapenhandel

---

[1] <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2011/06/14/brief-aanpassingen-wapenexportbeleid/11082158.pdf>

[2] 'Topjaar 2014, analyse Nederlandse wapenexport', Stop Wapenhandel, december 2015

[3] Egypte, Jordanië, Marokko, Qatar, Saoedi-Arabië, VAE.

[4] 'Dutch arms trade with coalition forces in the Yemen war' Stop Wapenhandel, november 2015

[5] <http://fd.nl/economie-politiek/1133977/nederland-speelt-ondergeschikte-rol-in-wapenexport-naar-saoedi-arabië>